

בבא מציעא קח-א

עניין: חמש גנות המסתפקות מים ממעין אחד

שער המצוות לאר"י פרשת יתרו

כתיב ל"ד כבר את אביך ואת אמך ודרשו רז"ל^ה את לרבות אחיך הגדול. בענין זה היינו צריכין להרחיב הדיבור מאד אבל ראיתי לקצר הדרוש הזה, וביארתי בארוכה בשער הפסוקים <פ' וירא בלידת יצחק> קצ"ה א' ל"י בענין בנימין דכתיב ביה ל"י ויהי בצאת נפשה כי מתה וכו' וע"ש כי שם נת' הדרוש הזה באורך, ועתה כאן אקצר בקצרה. הנה הבן הנמשך ע"י אביו הוא עלול ממנו ואביו הוא עלתו שהמציאו והעלול משועבד לעילתו הממציא אותו, וכענין מ"ש ז"ל במס' בתרא ל"ה בענין חמש גנות המספקות מהם ל"ט ממעין א' שהתחתונה מסייעת עם כולן וכו', לפי שהראשון אין לו צורך בצנור המים ההם רק שימשך עד מקומו ועד שם מחוייב הוא בתיקון הצנור ולא משם ואילך וכן ע"ד זה כל החמשה, חוץ מהאחרון שבהם שבכל מקום שיתקלקל הצנור מפסיד המים ההם וצריך לתקן מראשית הצנור עד מקומו. גם זהו סוד הפסוק^א אבותינו חטאו ואינם ואנחנו עונותיהם סבלנו. וזהו סוד^ב פוקד עון אבות על בנים, וזהו סוד^ג אבות יאכלו בוסר ושיני בנים תקהינה, כי כשאבותיהן קלקלו צנור המים בהתחלתו צריכין בניהם לתקן כל הצנור ממקום אבותיהן ואילך, אבל כשהבנים

מקלקלין הצנור אין אבותיהן צריכין לתקן מקום בניהם כי כבר נמשך להם המים במקומם. וזהו סוד מה שנאמר בישמעאל^{מג} כי שמע אלהים את מד קול הנער באשר הוא שם ולא נענש בעון בניו העתידין להמית שמונים אלף פרחי כהונה בצמא כמשו"ל^{מח}, ויובן עם טעם הנז'. והרי נת' טעם כיבוד אב ואם כי אין שפע האדם נמשך לו מלמעלה אלא על פי דרכם ובאמצעותם כי הוא עלול מהם כנו'.

ובהשתלם חלקיו אינה יולדת עוד, אמנם הבנים יורדין בסדר המדרגות, כי הבן הבכור לוקח תמצית ושורש כל ההוא רוחא, וכל שאר החלקים הנשארים שם הם כעין ענפים משועבדים אל הבן הבכור, והבן השני לו לוקח התמצית ממה שנשאר ושאר החלקים ענפים טפילים אליו, וע"ד^{נא} בכל שאר הבנים. ונמצא כי האח הגדול כל אחיו משועבדים לו מטעם עצמו שנת' בענין אביו ואמו כי הבנים משועבדים אליהם, אמנם כבוד אביהם ואמם עדיף כי הוא למעלה מכולם ואפי' הבן הבכור משועבד אליהם, והבן השני משועבד לאביו ואמו ולבן הראשון בלבד, והשלישי מחוייב גם לשני, והרביעי גם לשלישי וע"ד זה הולך סדר המדרגות עד שנמצא כי הקטן שבבנים משועבד לכל הקודמים אליו.